

Käesolev teabeleht on koostatud koostöös Euroopa Liidu Notariaatide Nõukoguga.

1 Kuidas koostatakse surma puhuks tehtud korraldus (testament, ühine testament, pärimisleping) vara üleminekuks?

Surma puhuks tehakse varaga seotud korraldused testamendi vormis kooskõlas Leedu Vabariigi tsiviilseadustikuga (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*). Testament võib olla ametlik (kirjalikult kahes eksemplaris koostatud testament, mille on kinnitanud kas notar või välisriigis Leedu Vabariigi konsulaarametnik) või eratestatement (omakäeline testament, milles on märgitud testaatori ees- ja perekonnanimi, testamendi tegemise kuupäev (kuu, päev ja aasta) ja koht ning avaldatud testaatori viimane tahe ning mille testaator on allkirjastanud; seda liiki testamendi võib koostada mis tahes keeles). Abikaasad võivad koostada abikaasade ühise testamendi, milles mõlemad abikaasad määravad teineteise vastastikku pärijaks ja mille alusel pärib üleelanud abikaasa teise abikaasa surma korral kogu tema vara (sealhulgas abieluvara), välja arvatud sundosa.

2 Kas korraldus tuleb registreerida? Kui jah, siis kuidas?

Ametlik testament tuleb tõestada ja registreerida notari registris testaatori juuresolekul. Üks koopiat antakse testaatorile ja teine koopia jääb selle tõestanud asutuse kätte hoiule. Testaator võib anda eratestatementi kas notari või välisriigis Leedu Vabariigi konsulaarametniku kätte hoiule. Leedu Vabariigis koostatud testamentide registrit haldab keskne hüpoteekide amet (*Centrinė hipotekos įstaiga*). Notarid ja konsulaarametnikud peavad teavitama kesket hüpoteekide ametit kolme tööpäeva jooksul tõendatud, hoiule võetud või tühistatud testamendist. Teavitamisel tuleb märkida testaatori ees- ja perekonnanimi, isikukood ja elukoht ning testamendi tegemise kuupäev ja koht, testamendi liik ja selle hoiustamise asukoht. Testamendi sisu täpsustada vaja ei ole.

3 Kas surma puhuks tehtavatele korraldustele esineb muid piiranguid (nt pärandi sundosa)?

Jah, tsiviilseadustikus on sätestatud õigus sundosale. Lahkunu lapsed (lapsendatud lapsed), abikaasa ja vanemad (lapsendanud vanemad), kes olid lahkunust tema surma ajal majanduslikult sõltuvad, pärivad testamendi sisust olenemata poole sellest pärandiosast, millele igaühel neist oleks olnud õigus seadusjärgse pärimise korral (sundosa), välja arvatud juhul, kui testamendi järgi pärivad nad sellest rohkem. Sundosa määratakse kindlaks pärandi, sealhulgas igapäevaste sisustusesemete ja kodutehnika väärtuse alusel.

4 Kui surma puhuks ei ole korraldust tehtud, kes pärib siis ja kui palju?

Testamendi puudumise korral toimub pärimine seaduse järgi. Seadusjärgse pärimise korral pärivad võrdsetes osades järgmised isikud: esimese järjekorra pärijad – lahkunu lapsed, sealhulgas lapsendatud lapsed ja lahkunu lapsed, kes sünnivad pärast tema surma; teise järjekorra pärijad – lahkunu vanemad (lapsendanud vanemad), lapselapsed; kolmanda järjekorra pärijad – lahkunu isa- ja emapoolsed vanavanemad, lahkunu lastelastelapsed; neljanda järjekorra pärijad – lahkunu vennad-õed ning isa- ja emapoolsed vanavanavanemad; viienda järjekorra pärijad – lahkunu vendade ja õdede lapsed ning lahkunu vanemate vennad ja õed (onud ja tädid); kuuenda järjekorra pärijad – lahkunu nõod (tema vanemate vendade ja õdede lapsed). Teise järjekorra seadusjärgsed pärijad pärivad üksnes siis, kui esimese järjekorra pärijaid ei ole, kui nad ei võta pärandit vastu või loobuvad sellest või juhul, kui kõik esimese järjekorra pärijad on pärimisõigusest ilma jätetud. Kolmanda, neljanda, viienda ja kuuenda järjekorra pärijad pärivad üksnes siis, kui kõrgema järjekorra pärijaid ei ole või kui nad loobuvad pärandist või juhul, kui nad on pärimisõigusest ilma jätetud. Lapsendatud lapsi ja nende alanejaid sugulasi, kes pärivad lapsendanud vanema või tema sugulaste surma korral, koheldakse võrdsetel lapsendaja bioloogiliste laste ja nende alanejate sugulastega. Nad ei ole oma bioloogiliste vanemate ja teiste kaugemate veresugulaste surma korral nende seadusjärgsed pärijad, samamoodi ei päri nad ka oma bioloogiliste vendade-õdede surma korral. Lapsendanud vanemaid ja nende sugulasi, kes pärivad lapsendatud lapse või tema alanejate sugulaste surma korral, koheldakse võrdsetel bioloogiliste vanemate ja teiste veresugulastega. Lapsendatud lapse bioloogilised vanemad ja teised kaugemad veresugulased ei ole seadusjärgsed pärijad lapsendatud lapse või tema alanejate sugulaste surma korral. Lapsed, kes on sündinud abielust või vanematele, kelle abielu on kehtetuks tunnistatud, on seadusjärgsed pärijad. Samamoodi pärivad seaduse järgi need lapsed, kes on sündinud väljaspool abielu, kui isadus on kindlaks tehtud kooskõlas õigusnormidega. Lahkunu lastelapsed ja lastelastelapsed pärivad seadusjärgsete pärijatena koos vastavate pärimisõigust omavate esimese ja teise järjekorra pärijatega, kui asjaomaste lastelaste või lastelastelaste üks vanematest, kes oleks olnud pärija, on pärandi avanemise ajaks surnud. Nad pärivad võrdsetes osades selle pärandiosa, mille oleks seaduse järgi pärinud nende surnud isa või ema. Lahkunu üleelanud abikaasa pärib seaduse järgi või koos mis tahes esimese või teise järjekorra pärijatega. Abikaasa pärib ühe neljandiku koos esimese järjekorra pärijatega, tingimusel et peale abikaasa ei ole teisi pärijaid rohkem kui kolm. Kui teisi pärijaid on rohkem kui kolm, pärib abikaasa teiste pärijatega võrdses osas. Kui abikaasa pärib koos teise järjekorra pärijatega, on tal õigus poolele pärandvarast. Kui esimese või teise järjekorra pärijaid ei ole, pärib abikaasa kogu pärandvara. Igapäevased sisustusesemed ja kodutehnika lähevad seadusjärgsetele pärijatele olenemata nende sugulasestmest ja nende pärandiosast, tingimusel et nad elasid lahkunuga koos vähemalt aasta vahetult enne tema surma.

5 Milline ametiasutus on pädev:

5.1 pärimisasjades?

Pärandi avanemise asukoha järgne notar ja kohus.

5.2 võtma vastu pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Pärandi avanemise asukoha järgne notar.

5.3 võtma vastu annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Pärandi avanemise asukoha järgne notar.

5.4 võtma vastu pärandi sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Pärandi avanemise asukoha järgne notar.

6 Lühikirjeldus siseriikliku õiguse kohase pärimismenetluse, sealhulgas pärandvara likvideerimise ja pärandvara jagamise kohta (sealhulgas teave selle kohta, kas kohus või muu ametiasutus algatab pärimismenetluse ametiülesande korras).

Tsiviilseadustiku kohaselt peab pärija pärandi endale saamiseks selle vastu võtma. Pärandit ei saa vastu võtta osaliselt ega teatavatel tingimustel või teatavate reservatsioonidega. Pärija loetakse pärandi vastuvõtjaks, kui ta asub pärandit realselt haldama või kui ta on esitanud pärandi avanemise asukoha järgsele notarile pärandi vastuvõtmise avalduse. Pärija loetakse pärandi vastuvõtjaks, kui ta on asunud pärandit haldama nagu oma isiklikku vara

(kui ta majandab, kasutab ja käsutab pärandit ning teeb selle üle järelevalvet, maksab makse ning on esitanud kohtule avalduse, milles ta väljendab kavatsust pärand vastu võtta ja määrata pärandi hooldaja jne). Pärija, kes on asunud haldama pärandi mis tahes osa või pärandi hulka kuuluvaid mis tahes üksikuid esemeid, loetakse pärandi täielikult vastu võtnuks. Päriljal, kes on asunud pärandit haldama, on õigus pärandi vastuvõtmiseks ette nähtud aja jooksul pärandist loobuda, esitades pärandi avanemise asukoha järgsele notarile sellekohase avalduse. Sellisel juhul loetakse, et pärija on asunud pärandit haldama teiste soodustatud isikute huvides. Need sammud tuleb astuda kolme kuu jooksul alates pärandi avanemisest. Isikud, kellel tekib pärimisõigus üksnes pärast seda, kui teised päriljad on pärandist loobunud, võivad väljendada oma nõusolekut pärandi vastuvõtmiseks kolme kuu jooksul alates pärandi vastuvõtmise õiguse tekkimise päevast. Kohus võib pikendada pärandi vastuvõtmiseks ette nähtud tähtaega, tingimusel et ta aktsepteerib, et tähtaja ületamiseks olid mõjuvad põhjused. Pärandi võib vastu võtta ka pärast tähtaja möödumist ja ilma kohtu poole pöördumata, kui sellega nõustuvad kõik teised päriljad, kes on pärandi vastu võtnud. Notar on kohustatud teavitama kesket hüpoteekide ametit pärandi vastuvõtmisest kolme tööpäeva jooksul. Päriljal või annakusaajal on õigus pärandist loobuda kolme kuu jooksul alates pärandi avanemisest. Pärandist ei saa loobuda osaliselt ega teatavatel tingimustel või teatavate reservatsioonidega. Pärandist loobumisel on samasugune õigumõju nagu pärandi vastuvõtmata jätmisel. Pärandist loobumiseks peab pärija esitama pärandi avanemise asukoha järgsele notarile sellekohase avalduse. Pärandist ei saa loobuda, kui pärija on esitanud pärandi avanemise asukoha järgsele notarile avalduse pärandi vastuvõtmiseks või pärimistunnistuse väljastamiseks. Kui soodustatud isikuid on mitu, läheb pärand kõigi soodustatud isikute kaasomandisse, kui testamendis ei ole ette nähtud teisiti. Kedagi ei saa sundida loobuma oma õigusest lasta eraldada kogu pärandvarast see osa, millele tal on õigus. Pärandi jagamine toimub päriljate vastastikusel kokkuleppel. Pärandit ei tohi jagada enne pärija või annakusaaja sündi või kui testator on oma testamendiga ette näinud, et teatava aja jooksul peavad pärandisaajad pärandit ühiselt valdama. See tähtaeg ei tohi olla pikem kui viis aastat alates pärandi avanemisest, välja arvatud juhul, kui päriljate hulgas on alaealisi. Sellisel juhul võib testator keelata pärandi osadeks jaotamise seniks, kuni asjaomased päriljad on saanud 18aastaseks. Päriljad võivad pärandvara jagada vastastikusel kokkuleppel enne seda, kui päriljate omandiõigus registreeritakse avalikus registris. Kinnisvara jagamiseks vormistatakse notariaalakt, mis tuleb registreerida avalikus registris. Kui päriljad ei saavuta pärandi jagamise küsimuses kokkulepet, jagab pärandi kohus iga pärija esitatud hagi alusel. Jagatav vara jaotatakse reaalsadeks ja jagamatu vara läheb ühele päriljatest, võttes arvesse vara laadi ja pärija vajadusi. Teistele päriljatele kompenseeritakse vara väärtus muus varas või rahas. Soodustatud isikute vastastikusel kokkuleppel võidakse kogu pärandvara või selle üksikud osad müüa enampakkumisel ja saadud tulu jagada soodustatud isikute vahel. Päriljad võivad ka omavahel teha pakkumisi pärandvara hulka kuuluvate üksikute esemetega seoses, kusjuures ese läheb suurima pakkumise teinud isikule. Vara hulka kuuluvate üksikute esemete üleminek konkreetsetele päriljatele võidakse vastastikusel kokkuleppel kindlaks määrata ka loosi tõmbamisega.

7 Kuidas ja millal saab isikut pärija või annakusaaja?

Pärandi avanemise ajaks loetakse isiku surma aega või isiku surnuks tunnistamise korral päeva, mil jõustub tema surnuks tunnistamist käsitlev kohtuotsus, või kohtuotsuses märgitud surmakuupäeva. Päriljaks saamiseks peab isik pärandi vastu võtma (kas asudes pärandit reaalsetelt valitsema või esitades pärandi avanemise asukoha järgsele notarile avalduse pärandi vastuvõtmiseks). Annakusaaja teatab oma soovist annak vastu võtta kas testamenditajale (pärandi hooldajale), päriljale, kes on pärandi vastu võtnud ja kellel on õigus annakut täita, või pärandi avanemise asukoha järgsele notarile. Kui annak hõlmab õigust kinnisvarale, tuleb avaldus esitada igal juhul notarile.

8 Kas pärija pärib ka sumu võlad? Kui jah, siis millistel tingimustel?

Pärija, kes on pärandi vastu võtnud kas pärandi haldama asumisega või pärandi avanemise asukoha järgsele notarile sellekohase avalduse esitamisega, vastutab lahkunu võlgade eest kogu oma varaga. Kui pärandi on eespool kirjeldatud viisil vastu võtnud mitu päriljat, vastutavad nad lahkunu võlgade eest ühiselt kogu oma varaga. Kui pärija esitab notarile avalduse pärandi vastuvõtmiseks, on tal õigus märkida selles, et ta soovib võtta pärandi vastu pärandvara inventuuri alusel. Sellisel juhul vastutab pärija lahkunu võlgade eest üksnes päritud vara ulatuses. Kui vähemalt üks pärija on võtnud pärandi vastu inventuuri alusel, siis loetakse, et ka kõik teised päriljad on pärandi selle alusel vastu võtnud. Inventuuri võivad nõuda ka lahkunu võlausaldajad. Kui inventuuri koostamise ajal ei esitanud pärija oma süül andmeid kogu pärandvara kohta või varjas lahkunu võlgu või kui inventuuris kajastati pärija algatusel olematuid võlgu või kui pärija ei täitnud oma kohustust esitada terviklikke andmeid inventuuri koostamise tarbeks, vastutab asjaomane pärija lahkunu võlgade eest kogu oma varaga.

9 Milliseid dokumente ja/või millist teavet üldjuhul nõutakse kinnisvara registreerimiseks?

Kinnistusregistrisse kantakse järgmised kinnistud, kui need on liigitatud iseseisvate üksustena ja neile on määratud kordumatu number Leedu kinnistusraamatuses (*Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas*) sätestatud korras: maatükid, ehitised, korterid ja rajatised. Kinnisvara kinnistusregistris (*Nekilnojamojo turto registras*) registreerimise avaldusele tuleb lisada järgmised dokumendid:

- 1) avaldus kinnisvaraga seotud asjaõiguse (omandiõiguse või kasutusvalduse) registreerimiseks või kinnistusregistri andmete muutmiseks seoses asjaõigusega;
- 2) dokumendid, milles esitatakse kinnistusraamatuandmed selle kinnistu kohta, mis on liigitatud iseseisva üksusena, mis tahes dokumendid nende andmete muutmise kohta (riigi ametiasutuse või haldusorgani otsus, kohtuotsus, kohtumäärus, otsus või määrus, kirjalik tehingudokument, teistest riiklikest registritest pärit dokumendid või muud seaduses sätestatud või valitsuse poolt ette nähtud dokumendid);
- 3) dokumendid, millega tõendatakse omandiõiguse saamist, asjaõiguse tekkimist, nendele õigustele seatud piiranguid ja õiguslikke asjaolusid ning äriühingute kaudu tehtud annetusi, toimunud müüki ja ostu või rentimist; notariaalsed dokumendid, millega tõendatakse asjaõiguse tekkimist, nendele õigustele seatud piiranguid ja õiguslikke asjaolusid, ja mis on kohalikule registripidajale esitatud notari kaudu elektrooniliselt;
- 4) avaldust esitavat isikut tõendavad dokumendid, välja arvatud juhul, kui avaldus esitatakse posti teel või elektrooniliselt või notari vahendusel. Kui tegemist on sellise kinnisvara pärimisega, millega seotud asjaõigused on juba kinnistusregistris registreeritud, peab pärija esitama registrile üksnes notarilt saadud pärimistunnistuse (või omandiõigust kinnitava sertifikaadi juhul, kui ühe abikaasa surma korral läheb pärandvara tervikuna üleelanud abikaasale). Pärimistunnistuse (kinnisvara pärimise korral) ja/või omandiõigust kinnitava sertifikaadi (ühe abikaasa surma korral) väljastamist käsitlevad kanded võib kinnistusregistris teha ka notarilt saadud sellekohase teatise alusel.

9.1 Kas pärandi hooldaja määramine on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik? Kui see on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik, milliseid samme tuleb selleks astuda?

Kui pärandvara näol on tegemist üksikettevõtte või taluga või kui lahkunu võlad võivad olla suuremad pärandvara väärtusest, võib pärija pärandi vastuvõtmisel esitada pärandi avanemise asukoha järgsele kohtule avalduse pärandi hooldaja määramiseks või hooldaja määramiseks ja enampakkumise või pankrotimenetluse läbiviimiseks. Sellisel juhul rahuldatakse lahkunu võlad üksnes pärandvara ulatuses. Kui pärandi hulka kuulub vara, mida on vaja valitseda (üksikettevõtte, talu, väärtpaberid jmt), kuid testamenditajta või pärija seda teha ei saa, või kui lahkunu võlausaldajad esitava hagi enne seda, kui pärand vastu võetakse, määrab piirkonnakohus pärandvarale hooldaja. Pärandi hooldaja määratakse pärandi avanemise asukoha järgse piirkonnakohtu otsusega. Oma otsusega määrab kohus kindlaks pärandi hooldaja ja tema tasu.

9.2 Kellel on õigus surma puhuks tehtud korraldus täide viia ja/või pärandit hooldada?

Testamenti täidab testatori määratud testamenditajta või pärija või kohtu määratud pärandi hooldaja. Kui testator ei määranud testamenditajta või kui määratud testamenditajta või pärija ei ole suuteline oma ülesandeid täitma, võib pärandi avanemise asukoha järgne piirkonnakohus määrata pärandi hooldaja täitma kõiki testamendi täitmiseks vajalikke ülesandeid. Testamenditajta täidab kõik testamendi täitmiseks vajalikud ülesanded. Kuni pärandi

hooldaja määramiseni või pärijate kindaksmääramiseni täidab testamenditajaja pärija funktsiooni – asub pärandit valitsema, koostab inventuuri, maksab pärandvaraga seotud võlad, nõuab sisse võlad lahkunu võlgnikelt, teeb ülalpeetavatele ette nähtud elatismakseid, otsib pärijaid, teeb kindlaks, kas pärijad võtavad pärandi vastu jne.

9.3 Millised on pärandi hooldaja volitused?

Pärandi hooldajal on samad õigused ja kohustused nagu testamenditajal ning tema suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* tsiviilseadustiku neid asjaõigust käsitlevaid sätteid, millega reguleeritakse teisele isikule kuuluva vara valitsemist või tema tegevuse juhtimist.

10 Millised dokumendid antakse üldjuhul välja siseriikliku õiguse kohaselt pärimismenetluse jooksul või selle lõpus, tõendades pärandisaajate staatust ja õigusi? Kas neil on konkreetne tõendusjõud?

Pärast kolme kuu möödumist pärandi avanemisest võivad pärijad või annakusaajad taotleda pärandi avanemise asukoha järgselt notarilt pärimistunnistuse väljastamist. Pärimistunnistus on riigi poolt ette nähtud vormis koostatud dokument, millega tõendatakse, et pärija on pärandi vastu võtnud ja omandanud pärandiga seoses omandiõiguse. Oluline on märkida, et vastavalt tsiviilseadustikule tekib omandiõigus seoses pärandiga pärandi vastuvõtmisel, mitte pärimistunnistuse väljastamisel. Peale selle on pärimistunnistuse saamine soodustatud isiku õigus, mitte kohustus. Pärimistunnistusega kinnitatakse pärandi vastuvõtmist ja see on pärandina saadud kinnisvaraga seotud asjaõiguse registreerimise õiguslik alus. Leedu tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) kohaselt on notari väljastatud pärimistunnistus suurima tõendusjõuga ametlik kirjalik tõend. Ametlikus kirjalikus tõendis esitatud asjaolud loetakse täielikult tõendatuks, välja arvatud juhul, kui need on hilisemate tõenditega ümber lükatud. See ei kehti tunnistajate ütluste puhul.

Viimati uuendatud: 22/10/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.